

Tilburg en Monument

door Kees van der Velden *

Binnen de Tilburgse onderwijswereld is de laatste jaren sprake van een groeiende belangstelling voor de plaatselijke historie. Dit manifesteert zich vooral in de vorm van het zoeken naar eigen lesmateriaal dat men kan gebruiken naast of, in sommige gevallen, in plaats van de op school aanwezige, meer landelijk gerichte geschiedenismethoden. Zo verscheen in 1980 het project "Van wevers en fabrikanten" van de hand van de Onderwijswerkgroep Textielgeschiedenis Tilburg. Dit vrij omvangrijke project behandelt de geschiedenis van onze stad aan de hand van de ontwikkeling van de textielindustrie. Eind 1982 verscheen er wederom een onderwijsproject dat betrekking heeft op de Tilburgse historie. Het project behandelt de plaatselijke monumentensituatie en is getiteld "Tilburg en Monument". Het betreffende project is samengesteld door een werkgroep van dezelfde naam die bestaat uit Tilburgse onderwijzers, onder meer afkomstig uit de Werkgroep Werkeloze Onderwijsgeevenden.

Deze werkgroep heeft ter introductie van het project een schrijven gestuurd naar alle Tilburgse basisscholen, waarin de opzet uiteengezet werd en werd aangegeven waar en hoe het project verkrijgbaar was en nog steeds is! Aangezien dit schrijven verstuurd werd in een, voor het basisonderwijs, nogal drukke periode (Sinterklaas en Kerstmis) is het misschien zinvol om in dit artikel nogmaals wat aandacht aan "Tilburg en Monument" te besteden. Het beste kan dat m.i. gebeuren door enkele fragmenten uit het reeds genoemde schrijven naar de basisscholen over te nemen.

Het begrip monument

Bij het horen van het woord "monument" denkt men meestal aan een bouwwerk dat oud, groots van afmetingen en vooral erg mooi is.

Binnen Tilburg haalt men zich dan de Heikese Kerk, het Paleis-Raadhuis en de Hasseltse Kapel voor de geest en concludeert, volkomen terecht, dat er in Tilburg weinig monumentaals meer is.

Als men echter te rade gaat bij de Gemeentelijke Monumentencommissie ervaart men dat daar een toch wat andere opvatting heerst over het begrip monument. De Tilburgse monumentenverordening verstaat onder monumenten: "Alle zaken, welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun volkskundige waarde". Hiermee wordt het begrip monument uitgebreid tot bijvoorbeeld woningen, fabrieken, bomen, kerken maar ook nederzettingsstructuren. In de monumentenwet wordt over het laatste gesproken als "stads- of dorpsgezicht" en men bedoelt dan een zgn. volledig historisch ensemble (gebouwen, bomen, wegen, pleinen, wateren, etc.).

Wanneer we Tilburg vanuit deze visie beschouwen, zal men toe moeten geven dat toch ook in onze "gesloopte" stad nog wel het een en ander te vinden is. We denken bijvoorbeeld aan de St. Josephstraat, de Goirkestraat, de Schans, het Wilhelminapark, e.d. Deze soort van stadsgezichten tonen ons min of meer de ontwikkeling van de Tilburgse leef-, woon- en werkomgeving.

Informatie over het onderwijsproject Tilburg en Monument

Wij hebben geprobeerd om voor het Tilburgse basisonderwijs, waarbij we ons richten op klas 4, 5, en 6, een project betreffende monumenten samen te stellen dat eenvoudig is voor de leerkracht, weinig werk en voorbereiding eist en bovendien bestaat uit op zichzelf staande elementen, die niet persé allemaal en niet persé in een bepaalde volgorde in de klas gepresenteerd hoeven te worden. Als uitgangspunt hebben we tóch gekozen voor enkele monumenten in de traditionele zin zo-

als de Tongerloose Hoeve, de Hasseltse Kapel, het Duvelhok, etc. De reden hiervoor is dat deze soort van monumenten, na afspraak, te bezoeken zijn met de klas. En juist dat bezoeken en bekijken van de dingen waarover je praat lijkt ons erg zinvol. We hopen wel dat de leerkrachten die iets met ons project willen doen ook de ruimere betekenis van het begrip monument benadrukken en het niet doen voorkomen of genoemde traditionele monumenten het Tilburgse monumentenbestand vormen. Wie weet worden er dan, samen met de kinderen, nog "nieuwe" monumentale zaken ontdekt in de omgeving van de school!

Hoe gaat ons project in de klaspraktijk functioneren? Wij stellen ons drie fasen voor:

1. Inleidende les: "Brainstorm-/klassegesprek over: Dingen die de moeite van het bewaren waard zijn".

De bedoeling van deze fase is dat het begrip monument bij de kinderen gestalte gaat krijgen.

2. Behandeling van een of meer traditionele Tilburgse monumenten. Deze fase, de hoofdmoot van het project, kent per monument weer drie stappen:

a) Bespreking van het monument in de klas aan de hand van een zgn. "lesbrief" over het betreffende object.

b) Bezoek aan dat monument, gewapend met een zgn. "kijkbrief" waarin gerichte vragen staan die tot doel hebben de leerling al onderzoekende rond te laten kijken.

c) Nabespreking van het bezoek, eventueel gevolgd voor het maken van een tekening of collage.

3. Evaluatie van de lessen over monumenten. Deze fase is onder meer uitstekend geschikt om naar voren te laten komen dat het begrip monument een ruimere betekenis heeft dan alleen een mooie kerk of een mooi kasteel.

* Namens de Werkgroep Tilburg en Monument.

We hopen dat u door het bovenstaande overzicht een idee heeft gekregen van de inhoud van ons project, dat niet alleen bestaat uit de les- en kijkbrieven voor een achttal Tilburgse monumenten maar dat bovendien een toelichting bevat voor de leerkracht, een lijst met adressen en telefoonnummers voor het maken van afspraken omtrent excursies en een beknopte ontstaansgeschiedenis van Tilburg.

Daarnaast is het mogelijk om een leskist te huren waarin zich onder andere diaserie's, bandjes met Tilburgse kinderliedjes en kaarten van de stad bevinden. Mocht u tijdens het lezen van dit artikel geïnteresseerd geraakt zijn in het project "Tilburg en Monument" dan kunt u een exemplaar aanvragen.

Aangezien de werkgroep Tilburg en Monument helaas op geen enkele wijze financiële steun heeft ge-

kregen van officiële onderwijsinstaties (welk onderwijsgebeuren van tegenwoordig mag trouwens nog wel op een dergelijke steun rekenen?) zijn wij genoodzaakt om voor het project f 15,— in rekening te brengen. Voor meer informatie en voor het bestellen van een project kunt u contact opnemen met de W.W.O., die op werkdagen tussen 9.30 en 16.30 bereikbaar is via tel. 013-362457.
